

3 Қазақстан Республикасында мемлекеттік жоспарлаудың қаржылық жоспарлау мен болжаудың негізі ретінде қалыптасуы мен дамуы

Егер жоспарыңыз бір жылға есептелген болса-бұл қара бидай, егер жоспарыңыз он жылға есептелген болса-ағаштарды отырғызғанмен тең, егер жоспарыңыз ғасырға есептелген болса-адамдарды тәрбиелей тең

Шығыс тілінен алынған

Мақсаты: Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жоспарлау жүйесінің қалыптасу және даму негіздерімен және бағыттарымен таныстыру

Жоспары:

3.1 Қазақстан Республикасының нарықтық экономикадағы мемлекеттік жоспарлауын қалыптастыру

3.2 Қазақстанның ұзақ мерзімді даму стратегиясы

3.1 Қазақстан Республикасының нарықтық экономикадағы мемлекеттік жоспарлауын қалыптастыру

Мемлекеттік жоспарлау-бұл белгілі бір уақыт кезеңіне есептелген тұтастай алғанда экономиканы дамытудың оңтайлы баламасын таңдауға бағытталған басқарушылық шешімдерді әзірлеу процесі.

Жоспарлау барлық басқару шешімдерінің негізін қамтамасыз етеді және мемлекеттік реттеудің жүйе құраушы элементі болып табылады. Қазіргі нарық жоспарлау қажеттілігін жоққа шығармайды.

Экономиканың заманауи түрін басқару стратегиялық жоспарсыз, мақсаттарды айқындау, бір орталықтан үйлестіру мүмкін емес. Тәуелсіз Қазақстанның дамуының алғашқы жылдарында Қазақстан қоғамының даму тұжырымдамасы айтылды, онда мемлекеттік деңгейде индикативті жоспарлауды қолдану ұсынылды.

Ағымдағы жоспарлау экономиканы қалаған мемлекетке жету үшін белсенді түрде трансформациялауға, сондай-ақ қате әрекеттердің алдын алуға және пайдаланылмаған мүмкіндіктерді азайтуға, сыртқы ортадағы тікелей және жанама әсерді ескере отырып, олардың іс-қимылының мақсатын саналы түрде анықтап, оларды ресурстармен өлшеуге бағытталған. Қазақстан экономикасын қайта құру барысында нарықтық қатынастарды ескере отырып, мемлекеттік жоспарлау жүйесін қалыптастыруға біртіндеп және кезең-кезеңмен көшу байқалады.

Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде мемлекеттік жоспарлаудың қалыптасу және даму кезеңдері әртүрлі әлеуметтік-экономикалық үрдістерде болды. Тәуелсіз Қазақстан дамуының алғашқы жылдарында Мемлекет басшысы қазақстандық қоғамды дамытудың нақты тұжырымдамасын ұсынды.

Қазақстан Республикасында *мемлекеттік жоспарлаудың жаңа жүйесін* қалыптастырудың үш кезеңін бөліп көрсетуге болады (9-кесте).

Кесте 9 - Мемлекеттік жоспарлаудың жаңа жүйесін енгізу кезеңдері

Кезеңдер	Сипаттамасы
Бірінші кезең – 1992-1997 жж.	- қазақстандық қоғамның жеке меншік пен бәсекелестікке негізделген қатынастардың бөлінуші әкімшілік-командалық жүйесінен нарықтық жүйеге көшу процесі.
Екінші кезең – 1997-2007жж.	- "Қазақстан-2030" Даму стратегиясы қабылданғаннан кейін елдің орнықты дамып келе жатқан экономикасын құру мақсатында ұзақ мерзімді мақсаттар мен даму басымдықтарына қол жеткізудің жасампаздық процесі басталды.
Үшінші кезең – 2007 жылдан.	- ҚР Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің стратегиялық және бағдарламалық құжаттарының иерархиясы анықталған нәтижелерге бағдарланған бюджеттеуді (НББ) енгізу.

1992 жылы *"Қазақстанның егеменді мемлекет ретінде қалыптасуы мен дамуының стратегиясы"* жарияланды, онда біздің еліміздің дамуының стратегиялық мақсаттары мен тұжырымдамалық моделі айқындалды. *Мақсат* үш салада тұжырымдалды: *саясат, экономика, әлеуметтік даму*.

1993 жылғы маусымда Қазақстан Республикасында *индикативті жоспарлау* тұжырымдамасы әзірленді, ал сол жылдың желтоқсанында 1994 жылғы индикативтік жоспардың жобасының сынамалық нұсқасы құрылды.

1996 жылғы мамырда индикативтік жоспарларды әзірлеу жөніндегі ережелер әзірленді және осы кезеңнен бастап өңірлер мен салалар бойынша бөле отырып, тұтастай алғанда елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының жыл сайынғы индикативтік жоспарлары әзірленді. Өтпелі кезеңнің мақсаттарына қол жеткізгеннен кейін жаһандық қоғамдастықтың жаңа сапасы мен жаңа рөлін ескере отырып, Қазақстан үшін тағы бір стратегия әзірлеу керек болды.

1997 жылы қазан айында ел Президенті *"Қазақстан-2030"* даму Стратегиясын жариялады: *"барлық қазақстандықтардың өсіп-өркендеуі, қауіпсіздігі және әл-ауқатының жақсаруы туралы"*.

Мемлекеттік жоспарлау жүйесі (бұдан әрі - МЖЖ) мемлекеттік органдардың және мемлекеттің даму жоспарлау процесінің басқа қатысушыларының қызметін қамтиды.

МЖЖ- мемлекеттік жоспарлау принциптеріне, құжаттарына, процестеріне және қатысушыларына негізделген өзара байланысты элементтердің жиынтығы.

МЖЖ құжаттары әзірленеді:

- ұзақ мерзімді (5 жылдан астам) мерзімге;
- орташа мерзімге (1 жылдан 5 жылға дейін);
- қысқа мерзімді (бір жылға дейін) кезең үшін;

2017 жылға дейін *"Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жоспарлау Жүйесі туралы"* ҚР Президентінің 2009 жылғы 18 маусымдағы (№827) Жарлығы Қазақстандағы МЖЖ негізгі ережелерін анықтайтын құжат болып табылады. Жарлық Қазақстандағы мемлекеттік жоспарлаудың принциптерін, құжаттарын, процестері мен қатысушыларын анықтады.

МЖЖ жұмысының тиімділігін қамтамасыз ету үшін келесі әдістемелік нұсқаулар әзірленді:

- МБК құжаттарын әзірлеу, іске асыру, мониторинг жүргізу, бағалау және бақылау ережесі;

- тұжырымдаманы, доктринаны әзірлеу, іске асыру ережесі;

- мемлекеттік бағдарламаларға, орталық мемлекеттік органдардың стратегиялық жоспарларына, аумақтарды дамыту бағдарламаларына және жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын атқарушы органдардың стратегиялық жоспарларына бағалау жүргізу ережесі;

- акционері мемлекет болып табылатын ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық компаниялардың даму стратегиялары мен даму жоспарларын әзірлеу, бекіту, сондай-ақ олардың іске асырылуын мониторингілеу және бағалау қағидалары;

- Қазақстан Республикасының Стратегиялық даму жоспарын, Елді аумақтық-кеңістіктік дамытудың болжамды схемасын, мемлекеттік және салалық бағдарламаларды іске асырудың тиімділігін бағалауды жүргізу бойынша әдістеме.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік жоспарлау жүйесінің күшті және әлсіз жақтары бар:

Мықты жақтары:

- ұлттық мақсаттар мен басымдықтарды көрсететін ұзақ мерзімді дамыған стратегия;

- мемлекеттің және жекелеген мемлекеттік органдардың стратегиялық құжаттарында *стратегиялық мақсаттар мен міндеттер туралы пайдалы ақпараттың* болуы;

- салалық бағдарламалар мен өңірлік даму бағдарламаларын іске асыру үшін іс-шаралар жоспарларын әзірлеу жолымен мемлекеттік органдар арасында талап етілетін қаржы ресурстарының жауапкершілігін және болжамды деңгейін бөлу.

Әлсіз жақтары:

- орта мерзімді стратегиялық жоспарлау осы процесс барысында айқындалатын ресурстардың конвертін ескере отырып, бюджет процесінің өз шеңберінде жүргізілмейді;

- ең маңызды бағыттар мен индикаторларға күш пен ресурстарды шоғырландыруға мүмкіндік бермей, ресурстардың тиімді пайдаланылуына кедергі келтіретін жоспарлау, есеп беру, мониторинг және бағалаудың ауқымды жүйесі;

- көп уақыт пен ресурстар жоспарлауға жұмсалуды мүмкін, бұл ретте жоспарлар мен стратегияларды іске асыру үшін ресурстар тым аз қалуы мүмкін;

- МЖЖ жүйесі қайта қаралды және аймақтық даму бағдарламаларының салалық бағдарламалары сияқты стратегиялық құжаттардың жекелеген түрлерін жою мүмкіндіктері;

- стратегиялық жоспарлар мен бюджеттік өтініштерді әзірлеу кезінде мемлекеттік органдар жоғары стратегиялық және бағдарламалық құжаттардың

басымдықтары мен көрсеткіштерін басшылыққа ала алады;

- МЖЖ-дегі көрсеткіштердің санын қысқартады;

- бюджет процесі шеңберінде 2-ші және 3-ші деңгейдегі стратегиялық құжаттарды (атап айтқанда салалық бағдарламаларды) әзірлеу процесін реформалау мүмкіндігі қаралды (мысалы, кейбір елдерде салалық стратегиялар орта мерзімді бюджет процесінің бір бөлігі болып табылады және бюджет процесінің стратегиялық фазасында қабылданған Үкіметтің шығыстары мен басымдықтарының лимиттерін ескере отырып әзірленеді).

Қазақстанның ұзақ мерзімді даму стратегиясы егеменді мемлекеттің дамуына арналған жеті негізгі басымдықты қамтиды (10-кесте).

Кесте 10 - Қазақстан Республикасының дамуының негізгі басымдықтары

Басымдық атауы	Мақсаттары
Ұлттық қауіпсіздік	- толыққанды аумақтық тұтастығын сақтай отырып, Қазақстанның тәуелсіз егемен мемлекет ретінде дамуын қамтамасыз ету.
Ішкі саяси тұрақтылық және қоғамның топтасуы	-көпұлтты және көпконфессиялы елдегі бұрынғы тоталитарлы басқару формасы негізінде демократиялық институттарды қалыптастыру
Экономикалық өсу	- Ең маңызды ұзақ мерзімді басымдық.
Азаматтардың денсаулығы, білімі мен әл-ауқаты	- елімізде зияткерлік, сау қоғам құру.
Энергетикалық ресурс	Қазақстан табиғи және әсіресе энергетикалық ресурстардың үлкен қорына ие. Бұл елдің тұрақты экономикалық өсуін қамтамасыз ету тұрғысынан жақсы немесе жаман ма? Әдетте, экономикалық өсудің жоғары және тұрақты қарқынына негізінен табиғи ресурстар кедей елдер қол жеткізеді. Экономикалық әдебиетте "голланд ауруы" термині қолданылады, ол елде табиғи (әдетте энергетикалық) ресурстарды сатудан түскен табыс өскен кезде өсу қарқынының төмендеуі, инфляцияның өсуі, сондай-ақ басқа да келеңсіз процестер байқалатын құбылысты сипаттайды.
Инфрақұрылым	- қазіргі заманғы ішкі көлік-коммуникациялық инфрақұрылымды құру; - Еуропа мен Азияны қосатын жаңа магистральдар шеңберінде Қазақстанның транзиттік мүмкіндіктерін дамыту.
Кәсіби мемлекет	-мемлекеттік қызмет органдарын қалыптастырудың стратегиясы мен тактикасы тұжырымдалды және айқындалды, мемлекеттік қызметшілердің кәсіби сапасы айқындалады.

Елдің экономикалық функциясы тұрғысынан әлемде қалыптасқан ағымдағы үрдіс әлеуметтік бағдарланған, тәуелсіз және егемен мемлекет құру болып табылады.

Мемлекеттік жоспарлаудың өзара байланысты жүйесінің негізгі мақсаты бюджет ресурстарын оңтайлы (берілген бюджеттік шектеулер шеңберінде ең жақсы қолжетімді) бөлуді қамтамасыз ету болып табылады. Мемлекеттік жоспарлаудың қисынды вертикалін құру мынадай жолмен жүзеге асырылатын болады.

Елдің *стратегиялық мақсаттарында*-экономикалық өсудің жоғары қарқынына қол жеткізу және халықтың өмір сүру деңгейін арттыру, бәсекеге қабілетті экономиканы құру - әрбір мемлекеттік орган өзінің стратегиялық мақсаттарын және олардың негізінде - нақты міндеттерді, индикаторларды және сөзсіз бұл үшін қажетті бюджеттік ресурстарды айқындайды.

Қазіргі уақытта Қазақстанда мемлекеттік жоспарлаудың үйлесімді жүйесі құрылды, оны пирамида түрінде көрсетуге болады, оның үстіне "Қазақстан - 2050" ұзақ мерзімді стратегиясы.

Оны іске асыру *ұзақ мерзімді, орта мерзімді және қысқа мерзімді экономикалық жоспарлар жүйесі арқылы қамтамасыз етіледі:*

- Қазақстан Республикасының 10 жылға арналған стратегиялық даму жоспары, елдің аумақтық-кеңістіктік дамуының болжамды схемасы;
- 5-10 жылға арналған мемлекеттік бағдарламалар;
- 5 жылға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы;
- 5 жылға арналған аумақтарды дамыту бағдарламалары;
- мемлекеттік органдардың 5 жылға арналған стратегиялық жоспарлары;
- Ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, жарғылық капиталына мемлекет қатысатын ұлттық компаниялардың 10 жылға арналған даму стратегиялары және 5 жылға арналған даму жоспарлары;
- салалық бағдарламалар. Қазақстан Республикасы Президентінің барлық стратегиялық құжаттарының, экономика салаларын және қызмет салаларын дамыту бағдарламаларының нақты орындалуы Үкімет пен жергілікті органдар деңгейінде әлеуметтік-экономикалық дамудың орта мерзімді жоспарларын (болжамдарын) және мемлекеттік және жергілікті бюджеттерді, сондай-ақ ұлттық компаниялардың даму жоспарларын қалыптастыру және іске асыру жолымен қамтамасыз етіледі.

3.2 Қазақстанның ұзақ мерзімді даму стратегиясы

Жаңа қазақстандық қоғамды қалыптастырудағы Қазақстанның ұзақ мерзімді даму стратегияларының рөлі жыл сайын елеулі және елеулі болып келеді. Қазіргі уақытта "Қазақстан - 2030" стратегиясының қисынды жалғасы болып табылатын "Қазақстан-2050" Стратегиясы еліміздің ұзақ мерзімді стратегиясы болып табылады.

Ұзақ мерзімді стратегиялардың негізгі артықшылықтары:

1. Құжаттар геосаяси және менталдық ерекшеліктер тұрғысынан мемлекеттің әлсіз және күшті жақтарын органикалық ескереді.
2. *Стратегия статистикалық құжат емес.* Ол жыл сайын Қазақстан Республикасы Президентінің ел халқына жыл сайынғы Жолдауларында

жарияланатын жаңа міндеттермен байытылады.

3. Ұзақ мерзімді стратегияларда орта мерзімді және қысқа мерзімді стратегиялық және бағдарламалық құжаттар үшін бағдарлар болып табылатын жүйелі бағыттар айқындалады. Ұзақ мерзімді стратегияны іске асыру ұзақ мерзімді, орта мерзімді және қысқа мерзімді экономикалық жоспарлар жүйесінің арқасында қамтамасыз етіледі.

Әлеуметтік-экономикалық дамудың орта мерзімді жоспарларында, фискалдық саясатта және мемлекеттік бюджетте ағымдағы міндеттерді шешу және дамудың стратегиялық мақсаттарына қол жеткізу жөніндегі шаралар нақтыланады. Стратегиялық мақсаттарға қол жеткізу жөніндегі жұмысты нақтылау және нақтылау орта мерзімді әлеуметтік-экономикалық және бюджеттік жоспарлау жүйесі арқылы қамтамасыз етіледі. Бұл құжаттар жыл сайын "жылжымалы" қағидат бойынша әзірленеді, бұл дамудың орта мерзімді міндеттерін іске асыруды ескере отырып, экономикалық даму және бюджет саясатын қалыптастыру проблемаларын қарауға мүмкіндік береді.

2000 жылғы желтоқсанда 2015 жылға дейінгі кезеңге өндірістік күштерді дамыту және орналастыру схемасының жобасы әзірленді және ұсынылды. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуын мемлекеттік жоспарлау жүйесінде Өндіргіш күштерді дамыту және орналастыру схемасы (бұдан әрі - Схема) ерекше орын алады. Ол ұлттық экономиканы дамыту және стратегияның материалдық-техникалық базасын құру бағдарларын жүктеді, ағымдағы және орта мерзімді кезеңге жергілікті салалық және аумақтық даму жоспарларын әзірлеу үшін негіз болады.

2001 жылдың желтоқсанында 2030 жылға дейінгі ұзақ мерзімді Стратегияның бірінші кезеңін іске асыру мақсатында 2010 жылға дейінгі әлеуметтік-экономикалық дамудың *стратегиялық жоспары* қабылданды. Осы құжатта 2010 жылға дейінгі Қазақстанның даму моделі, сондай-ақ мақсаттар анықталды. Осылайша, басты мақсат - бәсекеге қабілетті ұзақ мерзімді экономиканың негізін құру.

2002 жылдан бастап үкімет бюджеттік процесте экономикалық жоспарларды үйлестіруге кірісті. Нәтижесінде барлық даму бағдарламалары «Қазақстан-2030» даму стратегиясының мақсаттарына сәйкестігін ескере отырып қабылданады. Бекітілген бюджеттік бағдарламалар қаржы ресурстарымен және оларды іске асыру үшін мемлекеттік инвестициялармен қамтамасыз етіледі. Республикалық орта мерзімді жоспар және өңірлердің орта мерзімді жоспарлары тиісті жылға республикалық және жергілікті бюджеттерді қалыптастыру үшін негіз болып табылады.

2002 жылғы маусымда өзгерістер енгізілді және Индикативтік жоспарларды әзірлеу Ережесінің жаңа редакциясы бекітілді. Осы ережелерге сәйкес 2003-2005 жылдарға арналған индикативтік жоспар әзірленіп, 2002 жылдың қыркүйегінде қабылданды.

2004 жылғы сәуірде Қазақстан Республикасының Бюджет кодексі қабылданған кезде әлеуметтік-экономикалық дамудың индикативтік жоспары елдің орта мерзімді фискалдық саясатын әзірлеудің негізіне айналды және "әлеуметтік - экономикалық дамудың орта мерзімді жоспары" деген жаңа атау

алды.

Белгілі бір тарихи кезеңге арналған стратегиялық мақсаттар мен міндеттерді жетілдіру және жаңарту жүйесі Қазақстанға эволюциялық жаңартылған, икемді және үнемі тиісті даму стратегиясын ұсынуға мүмкіндік береді. Президенттің Қазақстан халқына Жолдауындағы «Қазақстан-2030» Даму стратегиясының эволюциясы 11-кестеде келтірілген.

Кесте 11 - Қазақстан Президентінің Қазақстан халқына жолдауында 2030 жылға дейінгі даму стратегиясы

Жыл	Сипаттамасы
1998	Жаңа ғасырда қоғамды демократияландыру, экономикалық және саяси реформалар
1999	Жаңа ғасырдағы елдің тұрақтылығы мен қауіпсіздігі
2000	Тегін, тиімді және қауіпсіз қоғамға атсалысу
2001-2003	Ішкі және сыртқы саясаттың негізгі бағыттары туралы
2004	Бәсекеге қабілетті Қазақстан, бәсекеге қабілетті экономика, бәсекеге қабілетті мемлекет
2005	Қазақстан экономикалық, әлеуметтік және саяси жедел жаңару жолында
2006	Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті елу елге кіру стратегиясы
2007	Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан
2008	Қазақстан азаматтарының әл-ауқатын арттыру мемлекеттік саясаттың басты мақсаты болып табылады
2009	Дағдарыстан жаңару мен дамуға дейін
2010	Жаңа онжылдық - жаңа экономикалық өрлеу - Қазақстан үшін жаңа мүмкіндіктер
2011	Келешекті бірге құрайық!
2012	«Қазақстан-2050» стратегиясы - жаңа Қазақстан үшін жылдам өзгеретін тарихи жағдайдағы жаңа саяси бағыт ».
2013	«Қазақстан-2050» стратегиясы. Мемлекеттің жаңа саяси бағыты
2014	Қазақстан жолы-2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ
2015	Қазақстан жаңа жаһандық шындықта: өсу, реформалар, даму
2016	Қазақстанның үшінші жаңғыртылуы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік
2017	Төртінші индустриалды революцияның жаңа даму мүмкіндіктері

2002 жылдан бастап Қазақстан Республикасының Үкіметі *экономикалық жоспарларды бюджет процесімен үйлестіруді* жүзеге асырады. Осының нәтижесінде барлық даму бағдарламалары олардың "Қазақстан-2030" даму стратегиясының міндеттеріне сәйкестігін ескере отырып, экономикалық жоспарға қабылдана бастады. Бұл жағдайда, қабылданған бағдарламалар қаржы ресурстарымен және оларды жүзеге асыру үшін мемлекеттік инвестициялармен бюджеттен бөлінеді. Қазақстанның өзіндік даму моделін іздестіру әлемдегі жылдам өзгерістерге байланысты жалғасуда.

2013 жылға дейін Қазақстандағы бүкіл мемлекеттік жоспарлау жүйесі

негізделген құжат «Қазақстан-2030» даму Стратегиясы болды.

2013 жылы Қазақстан халқына Жолдауында Қазақстан Президенті Н.Назарбаев «Қазақстан-2050» Стратегиясын жариялады. Жаңа даму стратегиясының пайда болуы бірнеше себептерге байланысты болды.

Біріншіден, бұл әлемдегі геосаяси өзгерістерге және ел үшін жаңа сын-қатерлер мен мүмкіндіктерді ұсынған әлемдік экономика өсуінің баяулауына байланысты болды.

Екіншіден, "Қазақстан-2030" даму стратегиясын дамытудың жекелеген бағыттарын мерзімінен бұрын іске асыру байқалды. Қандай да бір дәрежеде бұл кезекті ұзақ мерзімді ұлттық даму жоспарының көптеген болжамдық параметрлерінің қалыпты болуымен түсіндіріледі. Осылайша, қазіргі уақытта "Қазақстан-2050" Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты Стратегиясында белгіленген ұзақ мерзімді басымдықтар иерархия бойынша мемлекеттік жоспарлау жүйесінің төмен тұрған құжаттарында нақтыланады.

"Қазақстан – 2050" Стратегиясында еліміздің басты мақсаты – 2050 жылға қарай әлемнің ең дамыған 30 мемлекетінің қатарына кіру.

Бірінші деңгейдегі құжаттарға Қазақстан Республикасының *стратегиялық даму жоспары, елдің аумақтық және кеңістіктік дамуының болжамды схемасы* және Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздік стратегиясы кіреді. Жоғарыда айтылғандай, Қазақстан Республикасының стратегиялық даму жоспары онжылдық кезеңге елдің даму басымдықтарын айқындайды. Өңірлік саясатты іске асырудың тұжырымдамалық тәсілдерін кешенді көрсететін МЖЖ құжаты он жылдық кезеңге арналған *Елдің аумақтық-кеңістіктік дамуының болжамды схемасы* болып табылады. Бірінші деңгейдегі құжаттар мен Жолдауды ескере отырып, жыл сайын жылжымалы негізде бес жылдық кезеңге әлеуметтік-экономикалық даму болжамы әзірленеді. Бұл құжат бес жылдық кезеңге арналған әлеуметтік-экономикалық даму көрсеткіштерінің болжамын және республикалық деңгейде және облыс, республикалық маңызы бар қала, астана деңгейінде үш жылдық кезеңге арналған бюджеттік параметрлердің болжамын қамтиды. Ел дамуының басым бағыттары бойынша Мемлекеттік бағдарламалар әзірленуде.

Мемлекеттік бағдарламалар дамудың басым стратегиялық бағыттарында әзірленуде және бүгінгі күні мемлекеттік бағдарламалар білім беру, денсаулық сақтау және инфрақұрылымды дамыту, индустриялық-инновациялық даму және т.б. сияқты маңызды салаларда жүзеге асырылуда. Орталық мемлекеттік органдар мемлекеттік орган қызметінің *стратегиялық бағыттарын анықтайтын стратегиялық жоспар* әзірлейді.

Өңірлерді дамытудың негізгі бағыттарын анықтайтын құжаттар - аумақты дамыту бағдарламасы. Бүгінгі күні аумақтарды дамыту бағдарламалары облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана, аудан және облыстық маңызы бар қала үшін әзірленуде.

Бүгінгі таңда корпоративтік сектор мемлекеттік жоспарлаудың ажырамас бөлігі болып табылады. Квази-мемлекеттің негізгі қызметі *Ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық компаниялардың даму стратегиясында, МЖЖ-нің негізгі құжаттарын ескере отырып анықталады.*

Бақылау сұрақтары:

1. Жоспар жүйесі қандай мақсатта әзірленеді?
2. Олардың жанасу әдістемесі қандай?
3. Қазақстан Республикасында соңғы жылдардағы жоспарлауға не тән?
4. Қазақстандағы мемлекеттік жоспарлаудың қалыптасу кезеңдерін атаңыз.
5. ҚР макродеңгейінде әзірленетін жоспарлар жүйесі қандай?
6. Қазақстанда әзірленетін өндірістік күштерді дамыту және орналастыру сызбасын сипаттаңыз.
7. Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі кезеңге арналған әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі бағыттарын атаңыз
8. Экономикалық өсу және экономика құрылымын өзгерту саласында Қазақстан Республикасының 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі бағыттарын іске асырудан күтілетін нәтижелер қандай?
9. 2030 жылға дейінгі кезеңге арналған Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуының стратегиялық мақсаты мен негізгі міндеттерін және оларға қол жеткізуді қамтамасыз ететін жағдайларды атаңыз.
10. Ұзақ мерзімді стратегияның мәні мен мазмұнын атаңыз.